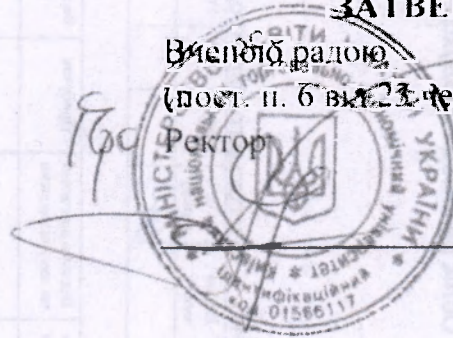

Київський національний торговельно-економічний
університет
Кафедра статистики та економетрії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою
(пост. п. 6 від 23 червня 2016 р.)

Ректор

А.А. Мазаракі

МІЖНАРОДНА СТАТИСТИКА

Програма та робоча програма

третій (освітньо-
науковий) рівень

«доктор філософії»

галузь, спеціальність

- 03 – Гуманітарні науки
  - 033 - Філософія
- 05 – Соціальні і поведінкові науки
  - 051 – Економіка
  - 052 – Політологія
  - 053 – Психологія
  - 056 – Міжнародні економічні відносини
- 07 – Управління та адміністрування
  - 071 – Облік і оподаткування
  - 072 – Фінанси, банківська справа та страхування
  - 073 – Менеджмент
  - 074 – Публічне управління та адміністрування
  - 075 – Маркетинг
  - 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
- 08 – Право
  - 081 – Право
  - 082 – Міжнародне право
- 12 – Інформаційні технології
  - 122 – Комп'ютерні науки та інформаційні технології
- 18 – Виробництво та технології
  - 181 – Харчові технології

Київ 2016

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автори: Р.М. Моторин, д-р екон. наук, проф.,
Н.О. Іванченко, канд. екон. наук, доц.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри статистики
та економетрії 5 квітня 2016 р., протокол № 10.

Рецензенти: С.І. Пирожков, д-р екон. наук, проф.,
академік НАН України;
С.Г. Дрига, д-р екон. наук, проф.

Навчальна програма

МІЖНАРОДНА СТАТИСТИКА

ПРОГРАМА ТА РОБОЧА ПРОГРАМА

ступінь вищої освіти	доктор філософії
галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність	051 «Економіка»

Автори: МОТОРИН Руслан Миколайович,
ІВАНЧЕНКО Ніна Олексіївна

Редактор С.В. Корж
Комп'ютерне верстання К.М. Похилюк

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 0,93. Тираж 10 пр. Зам. 1095.

Видавець і виготовлювач

Київський національний торговельно-економічний університет
вул. Кіото, 19, м. Київ-156, Україна, 02156

© Моторин Р.М., Іванченко Н.О., 2016
© Київський національний торговельно-
економічний університет, 2016

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Моторин Р.М. Міжнародна економічна статистика : підручник / Р.М. Моторин. – Київ : КНЕУ, 2004. – 324 с.
2. Лугінін О.Є. Статистика національної економіки та світового господарства : навч. посіб. / О.Є. Лугінін, С.В. Фомішин. – Київ : Центр навч. літ., 2006. – 502 с.
3. Лугінін О.Є. Статистика національної та міжнародної економіки : навч. посіб. / О.Є. Лугінін, С.В. Фомішин. – Львів : Новий Світ-2000, 2014. – 471 с.
4. Международная статистика : учебник для магистров / под ред. Б.И. Башкатова, А.Е. Суринова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Изд-во Юрайт, 2013. – 701 с.
5. Основы международной статистики : учебник / под общ. ред. Ю.Н. Иванова. – М. : ИНФРА-М, 2013. – 621 с.

Додатковий

1. Герасименко С.С. Система національних рахунків : навч. посіб. / С.С. Герасименко, В.А. Головка, І.М. Нікітіна. – Київ : ІОЦ Держкомстату України, 2005. – 217 с.
2. Економічна статистика : навч. посіб. / за наук. ред. Р.М. Моторина. – Київ : КНЕУ, 2005. – 362 с.
3. Крамченко Л.І. Економічна статистика : навч. посіб. / Л.І. Крамченко, Н.П. Лутчин, Б.С. Москаль. – Львів : Новий Світ-2000, 2004. – 360 с.
4. Манцуров І.Г. Статистика економічного зростання та конкурентоспроможності країни / І.Г. Манцуров. – Київ : КНЕУ, 2006. – 388 с.
5. Михайлов В.С. Основи статистики платіжного балансу / В.С. Михайлов. – Київ : ДАСОУ, 2004. – 107 с.
6. Михайлов В.С. Міжнародна статистика : метод. реком. до практич. занять та самост. роботи студ. / В.С. Михайлов, О.П. Грикун. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 84 с.
7. Моторин Р.М. Система національних рахунків : навч. посіб. / Р.М. Моторин, Т.М. Моторина. – Київ : КНЕУ, 2001. – 336 с.
8. Моторина Т.М. Національне рахівництво : навч. посіб. / Т.М. Моторина, Р.М. Моторин. – Київ, 2015. – 216 с.
9. Парфенцева Н.О. Міжнародні статистичні класифікації в Україні: Розвиток і впровадження : монографія / Н.О. Парфенцева. – Київ : Формат, 2009. – 600 с.

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час аспіранта, год	Оцінювання, бали
	Вивчення, доповнення матеріалу лекції та підготовка доповідей на основі самостійного опрацювання інформаційних джерел та електронних матеріалів. 1. Європейська програма зіставлень ООН. 2. Методи розрахунку паритету купівельної спроможності. 3. Методи міжнародних зіставлень ВВП. Метод ЕКШ та його особливості. Метод Гірі-Каміса. Методи Герарді й Уолша в розрахунках індексів цін	32	15
	Практичне (семінарське) заняття 4 1. Методологія багатовимірної статистичної оцінки конкурентоспроможності країни. 2. Системи міжнародних індикаторів економічного та соціального розвитку. 3. Україна у системі міжнародної рейтингової оцінки конкурентоспроможності національної економіки	2	10
Усього		135	100

ВСТУП

Програма підготовлена відповідно до структурно-логічної схеми освітнього процесу та вимог робочого навчального плану. Передбачає набуття слухачами теоретичних знань щодо основних засад та методологічного досвіду міжнародних організацій, які займаються статистичною діяльністю, вміння на практиці використати цей досвід в рамках конкретних напрямів та задач.

Програма та робоча програма дисципліни «Міжнародна статистика» складається з таких розділів:

- Мета, завдання та результати вивчення дисципліни (компетентності), її місце в освітньому процесі.
- Зміст дисципліни.
- Структура дисципліни та розподіл годин за темами (тематичний план).
- Тематика лекційних, практичних (семінарських) занять та самостійної роботи.
- Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (КОМПЕТЕНТНОСТІ), ЇЇ МІСЦЕ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Метою вивчення дисципліни «Міжнародна статистика» є формування знань про діяльність та розвиток міжнародних організацій і національних статистичних служб, їх взаємодію у процесі розробки уніфікованої методології статистичних спостережень, статистичних стандартів та рекомендацій; створення глибокої системи планування та координації міжнародної статистичної діяльності тощо.

Передбачається також ознайомлення аспірантів з основними поняттями та категоріями міжнародної статистики, можливість її пошуку необхідної інформації, яка накопичена у відповідних базах даних та розміщена на сайтах різних організацій.

Аспіранти ознайомляться також з основними методологічними положеннями зі статистики, що були розроблені у ході виконання заходів Державної програми переходу України на міжнародну систему обліку та статистики.

Об'єктом вивчення міжнародної статистики є світове господарство та соціальні, економічні, демографічні, екологічні та інші явища, які у ньому відбуваються. За однією спостереження, як правило, беруть окрему країну.

Предметом міжнародної статистики є методологія вивчення кількісної сторони стану та закономірностей розвитку світу. Вона характеризує не тільки кількісні, але і якісні аспекти соціального, економічного, демографічного, екологічного стану та розвитку країн, їх господарських зв'язків, а також регіонів і світу в цілому.

Основними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни є:

- формування уявлення про сучасну складну організаційну модель міжнародної статистичної діяльності, особливості планування та координації статистичних спостережень, міжнародну систему обміну статистичними даними;

- отримання інформації про основні методологічні та нормативні документи, що напроцьбовані та прийняті міжнародною статистичною спільнотою (документи правового характеру, металани з основних напрямів статистичних спостережень, статистичні стандарти, посібники, регламенти, рекомендації, світові та регіональні класифікації і номенклатури тощо);

- набуття практичних навичок щодо ефективного пошуку необхідної статистичної інформації, відповідної методології та металаних, що розміщені на сайтах, накопичені у статистичних базах даних та опубліковані у виданнях міжнародних організацій та національних статистичних служб;

- аналіз отриманої інформації з використанням методологій та рекомендацій міжнародних статистичних організацій, застосування статистичних показників у моніторингу та контролі виконання програм розвитку.

Результатами вивчення дисципліни (компетентностями)

є набуття аспірантами системних знань і навичок практичного виконання різноманітної та багатоваспектної інформації щодо сучасної глобальної системи планування та координації міжнародної статистичної діяльності, міжнародних рекомендацій щодо єдиної методології побудови міжнародних класифікацій та ресестрів, міжнародної системи національних рахунків, методологічних засад проведення міжнародних зіставлень, спільних міжнародних спостережень; вміння грамотно інтерпретувати та аналізувати зібрані дані для вирішення конкретних задач.

Продовження таблиці

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час аспіранта, год	Оцінювання, бали
Знати: – мету та завдання міжнародних зіставлень показників; – методологію міжнародних зіставлень основних макроекономічних показників. Вміти: – розраховувати основні макроекономічні показники України; – розраховувати показники конкурентоспроможності у системі національних рахунків	Тема 5. Методологічні засади проведення міжнародних зіставлень Лекція 5.1. Програма міжнародних зіставлень ООН <i>План лекції</i> 1. Етапи програми міжнародних зіставлень ООН. 2. Вимоги щодо міжнародних зіставлень. 3. Показники, що використовуються в Програмі міжнародних зіставлень ООН. <i>Рекомендовані джерела</i> Основні: 1–5. Додаткові: 4–12. Інтернет-ресурси: 1–10	2	
	Лекція 5.2. Методологія проведення міжнародних зіставлень <i>План лекції</i> 1. Основні методи міжнародних зіставлень ВВП та їх характеристика. 2. Методологія міжнародних зіставлень основних макроекономічних показників України в порівнянні з іншими країнами. <i>Рекомендовані джерела</i> Основні: 1–5. Додаткові: 4–12. Інтернет-ресурси: 1–10	2	

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час аспіранта, год	Оцінювання, бали
– визначати макроекономічні показники, баланси активів та пасивів; – проводити їх аналіз та одержувати загальну картину економіки країни для прийняття відповідних рішень	<i>Рекомендовані джерела</i> Основні: 1, 2, 4, 5. Додаткові: 1–3, 5–8, 12. Інтернет-ресурси: 1–5, 7–10		
	Вивчення, доповнення матеріалу лекції та підготовка доповідей на основі самостійного опрацювання інформаційних джерел: 1. Національні особливості застосування СНР ООН. 2. Характеристика макроекономічних показників СНР. 3. Методологія створення національних рахунків: рахунки поточних операцій, рахунки нагромадження, баланси активів та пасивів, рахунок товарів та послуг, рахунок іншого світу. 4. Сателітні рахунки	30	9
	<i>Практичне (семінарське) заняття 2</i> 1. Основні рахунки СНР. 2. Методи переоцінки ВВП у порівняльні ціни. 3. Побудова національних рахунків товарів та послуг, виробництва, доходів, нагромадження. 4. Методика визначення балансуоючої статті	2	8
	<i>Практичне (семінарське) заняття 3</i> 1. Особливості побудови національних рахунків «іншого світу» та економічна інтерпретація показників. 2. Побудова сателітних рахунків. 3. Побудова балансів активів та пасивів	2	8

II. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет міжнародної статистики

Предмет міжнародної статистики. Місце міжнародної статистики серед інших статистичних дисциплін. Основні методи, що використовуються у міжнародній статистиці. Інституціоналізація міжнародної статистичної діяльності у XIX ст. Робота міжнародних статистичних конгресів. Створення Міжнародного інституту статистики. Видатні вчені-статистики, що стояли у засад формування регулярної міжнародної співпраці. Міжнародна статистична діяльність у першій половині XX ст.

Створення сучасних засад міжнародної статистичної діяльності після другої світової війни. Виникнення основних сучасних міжнародних статистичних організацій та установ.

Тема 2. Сучасна глобальна система міжнародної статистики

Створення та розвиток статистичних служб та статистичних підрозділів спеціалізованих агенцій Організації Об'єднаних Націй (Статистичної комісії ООН, Статистичного відділу Секретаріату ООН, статистичного відділу Європейської Економічної Комісії, Програми розвитку ООН – ПРООН та ін.). Статистичні служби інших міжнародних організацій (Міжнародної організації праці, Міжнародного валютного фонду, Організації економічного співробітництва та розвитку, Світової організації торгівлі та ін.). Інші міжнародні статистичні служби та установи (Міждержавний статистичний комітет країн СНД, Євроstat, Міжнародний інститут статистики, Інститут статистики ЮНЕСКО).

Сучасні правові засади та рекомендації міжнародної статистичної діяльності. Міжнародний кодекс честі статистиків.

Характеристика національних статистичних служб розвинених країн світу. Етапи розвитку міжнародних економіко-статистичних стандартів. Критичні проблеми міжнародної статистики.

Створення сучасної глобальної системи планування та координації міжнародної статистичної діяльності. Сучасна структура дисципліни

(класифікація) міжнародної статистики. База даних координції та планування міжнародної статистичної діяльності (The Database of International Statistical Activities – DISA).

Тема 3. Міжнародні класифікації та реєстри

Мета створення та основні завдання міжнародних статистичних класифікацій. Стратегічний план ООН розробки та удосконалення економічних класифікацій.

Міжнародні класифікації видів економічної діяльності. Міжнародні класифікації продукції. Міжнародні функціональні класифікації. Міжнародні класифікації занять, професій та освіти. Принципи побудови та кодування міжнародних класифікацій.

Основні економічні класифікації Європейського Співтовариства: статистична класифікація видів економічної діяльності (NACE), класифікація продукції за видами діяльності (CRA), класифікація видів промислової продукції (PRODCOM), комбінована номенклатура (CN). Поняття та методи гармонізації статистичних класифікацій.

Особливості класифікації видів економічної діяльності в Україні (КВЕД) порівняно з Міжнародною стандартною галузевою класифікацією усіх видів економічної діяльності (SIC) та Статистичною класифікацією видів економічної діяльності в Європейському Співтоваристві (NACE). Принципи визначення основного виду діяльності підприємств та організацій.

Торговельні класифікації товарів, які існують у практиці міжнародної статистики. Особливості Гармонізованої системи опису та кодування товарів (HS). Особливості Міжнародної стандартної торговельної класифікації (SITC). Структура та механізм застосування Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) та її гармонізація з міжнародними стандартами.

Міжнародний досвід побудови системи статистичних реєстрів. Статистичні та адміністративні реєстри. Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) та принципи його ведення.

Продовження таблиці

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час аспіранта, год	Оцінювання, бали
Вміти: – визначати головний вид діяльності підприємств та організацій; – використовувати міжнародний досвід побудови статистичних реєстрів	Вивчення, доповнення матеріалу лекції та підготовка доповідей на основі самостійного опрацювання інформаційних джерел: 1. Міжнародні функціональні класифікації. 2. Міжнародні класифікації занять, професій та освіти. 3. Статистичні та адміністративні реєстри	30	15
	Практичне (семінарське) заняття 1 1. Особливості КВЕД в Україні порівняно з міжнародною та європейською класифікаціями. 2. Принципи визначення основного виду діяльності підприємств та організацій. 3. Торговельні класифікації товарів, які існують в практиці міжнародної статистики	2	10
Знати: – значення СНР у світовій економіці, інтегровані економічні рахунки та їх компоненти; – основні макроекономічні показники СНР. Вміти: – будувати основні інтегровані економічні рахунки;	Тема 4. Міжнародна система національних рахунків План лекції 1. Джерела виникнення та етапи розвитку міжнародної системи національних рахунків. 2. Характеристика сучасної СНР ООН 2008. Система важливіших агрегатів СНР та їх визначення. 3. Інтегровані економічні рахунки та їх компоненти. 4. Особливості побудови рахунків поточних операцій, рахунків нагромадження, балансів активів та пасивів	3	

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час аспіранта, год	Оцінювання, бали
– сучасні правові засади та рекомендації міжнародної статистики. Вміти: – застосовувати рекомендації міжнародної статистики на практиці	3. Створення сучасної глобальної системи планування та координації міжнародної статистичної діяльності. <i>Рекомендовані джерела</i> Основні: 1, 3–5. Додаткові: 6, 11–13. Інтернет-ресурси: 1–10	15	15
Знати: – особливості побудови класифікацій у міжнародній статистиці; – основні міжнародні класифікації, класифікації ЄС та реєстри; – гармонізацію українських класифікацій зі світовими	Вивчення, доповнення матеріалу лекції та підготовка доповідей на основі самостійного опрацювання інформаційних джерел: 1. Статистичні служби міжнародних організацій. 2. Характеристика національних статистичних служб розвинених країн світу. 3. База даних координації та планування міжнародної статистичної діяльності <i>Тема 3. Міжнародні класифікації та реєстри</i> <i>План лекції</i> 1. Мета створення та основні завдання міжнародних статистичних класифікацій. 2. Принципи побудови та кодування міжнародних класифікацій. 3. Основні міжнародні класифікації. 4. Поняття та методи гармонізації статистичних класифікацій. 5. Міжнародний досвід побудови системи статистичних реєстрів. <i>Рекомендовані джерела</i> Основні: 1–5. Додаткові: 2, 3, 6, 9, 10, 12. Інтернет-ресурси: 1–5, 7–10	3	

Тема 4. Міжнародна система національних рахунків

Джерела виникнення національного рахівництва. Етапи розвитку міжнародної системи національних рахунків.

Характеристика сучасної СНР ООН 2008. Основні концепції та принципи побудови системи національних рахунків (СНР). Національні особливості застосування СНР ООН.

Інтегровані економічні рахунки та їх компоненти. Методологія створення національних рахунків. Рахунок товарів та послуг як зведена характеристика СНР. Рахунок поточних операцій, рахунок трансакцій, баланс активів та пасивів, рахунок іншого світу.

Методика розрахунку балансууючих статей та їх економічна інтерпретація

Система найважливіших агрегатів (макроекономічних показників) системи національних рахунків та їх визначення.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) як об'єкт статистичного вивчення. Методи нерезонансної ВВП у порівнянні з інт. Дефлятор ВВП. Оцінки рівня «тіньової» економіки.

Статистика основного капіталу. Види оцінки і баланси основних засобів. Показники стану, руху та використання основних засобів.

Поняття оборотного капіталу в міжнародній статистиці. Склад оборотного капіталу. Показники оборотного капіталу, що використовуються в міжнародній статистиці.

Сателітні рахунки.

Тема 5. Методологічні засади проведення міжнародних зіставлень

Етапи процесу міжнародних зіставлень ООН (ПМЗ). Методологія міжнародних зіставлень. Європейська програма зіставлень ООН (ЄПЗ). Характеристика статистичної діяльності країн-членів ЄПЗ. Методи розрахунку паритету купівельної спроможності (ПКС). Міжнародні зіставлення ВВП. Вимоги щодо міжнародних зіставлень. Основні методи міжнародних зіставлень ВВП. Метод ЕКШ та його особливості. Метод Грі-Каміса. Метод Герарді й Уолша в розрахунках індексів цін у рамках багатобічних зіставлень.

Конкуєнтоспроможність національної економіки і місце країни у глобальному середовищі. Показники конкурентоспроможності країни. Методологія багатовимірної статистичної оцінки конкурентоспроможності країни.

Україна у системі міжнародної рейтингової оцінки конкурентоспроможності національної економіки.

Організаційні та методологічні засади проведення обстежень ділової активності (кон'юнктурних обстежень). Системи міжнародних індикаторів економічного та соціального розвитку країн.

III. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)

Назва теми	Усього год/кредитів	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота	Форми контролю знань
Тема 1. Предмет міжнародної статистики	9	1	–	8	ПЗ
Тема 2. Сучасна глобальна система міжнародної статистики	16	1	–	15	ПЗ
Тема 3. Міжнародні класифікації та реєстри	35	3	2	30	О, ПЗ Т
Тема 4. Міжнародна система національних рахунків	37	3	4	30	О, ПЗ Т
Тема 5. Методологічні засади проведення міжнародних зіставлень	38	4	2	32	О, ПЗ Т
<i>Усього (год/кредитів)</i>	<i>135/4,5</i>	<i>12</i>	<i>8</i>	<i>115</i>	<i>Залік</i>

Підсумковий контроль знань

Умовні позначення:

О – опитування;

ПЗ – перевірка завдань (реферату, творчого завдання);

Т – тестування;

IV. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час аспіранта, год	Оцінювання, бали
Знати: – предмет та джерела виникнення міжнародної статистики; – теоретико-методологічні засади міжнародної статистики. Вміти: – оперувати основними методами статистики	Тема 1. Предмет міжнародної статистики План лекції 1. Предмет, метод та джерела виникнення міжнародної статистики. 2. Виникнення перших міжнародних статистичних організацій. 3. Створення засад міжнародної статистичної діяльності. Рекомендовані джерела Основні: 1, 2, 4. Додаткові: 6, 11–13	1	
	Вивчення, доповнення матеріалу лекції та підготовка доповідей на основі самостійного опрацювання інформаційних джерел: 1. Робота міжнародних статистичних конгресів. 2. Видатні вчені-статистики. 3. Внесок українських статистиків у створення та розвиток міжнародної статистики	8	10
Знати: – статистичні служби та статистичні підрозділи спеціалізованих агентцій ООН;	Тема 2. Сучасна глобальна система міжнародної статистики План лекції 1. Створення та розвиток статистичних служб та статистичних підрозділів спеціалізованих агентцій ООН. 2. Сучасні правові засади та рекомендації міжнародної статистики	1	